

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT ALS BENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr K. SCHILDER, Kampen.

Medewerkers: Dr. H. A. van Andel, Solo; Dr. R. E. van Arkel, Utrecht; N. Baas, Amsterdam; Dr. Henry Beets, Grand Rapids; Dr. H. Bergema, Karoeni; Dr. F. A. den Boeft, Rotterdam; Dr. E. T. v. d. Born, Heemstede; Mr. A. Bouman, Rotterdam; Ir. B. ter Brugge, Almelo; Dr. K. J. Cremer, Kampen; Mevr. W. Cremer-de Vries, Kampen; Dr. R. J. Dam, Kampen; Dr. A. C. Drogendijk, Dordrecht; Dr. D. van Dijk, Groningen; Drs. D. J. Galle, Kampen; Mevr. G. Gillhuis-Smitskamp, Mijdrecht; Dr. J. H. Hagenbeek, Zwolle; Dr. J. van Herksen, Ermelo; Dr. B. Holwerda, Amersfoort; A. Janse, Biggkerke; Dr. P. Jasperse, Leiden; Dr. J. Kapteyn, IJmuiden; Dr. G. Keizer, De Steeg; Dr. B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr. J. L. Koole, Naaldwijk; Dr. E. D. Kraan, Vlaardingen; A. Kuiper, Utrecht; Dr. J. v. d. Linden, Poerworedjo; Dr. S. O. Los, 's-Gravenhage; Mevr. C. E. Th. Luijcknaar Francken-Schreuder, Rotterdam; Dr. F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr. H. Mulder, Deventer; Dr. S. J. Popma, Amersfoort; Dr. A. Ringnald, Ermelo; P. J. Risseuw, 's-Gravenhage; C. Rijnsdorp, Rotterdam; A. Schilder, 's-Gravenhage; Dr. G. K. Schoep, 's-Gravenhage; Dr. R. Schippers, Rotterdam; Dr. J. Smelik, 's-Gravenhage; Dr. H. Smilde, Groningen; Dr. H. Smitskamp, 's-Gravenhage; Dr. N. Streekerk, Wollega; D. Stroo, Bussum; J. Strikwerda, Zeist; Prof. Dr. C. v. Til, Philadelphia Pa.; Dr. C. Veenhof, Haarlem; Drs. M. B. v. 't Veer, Groningen; Dr. J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr. D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr. M. Vreugdenhil, Meliskerke; Dr. F. de Vries, 's-Gravenhage; Dr. J. de Vries, Tilburg; Dr. H. J. Westerink, Leiden; Dr. D. K. Wielenga, Capelle a. d. IJssel; Mr. J. A. de Wilde, 's-Gravenhage; Dr. S. U. Zuidema, Solo.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan:
Prof. Dr K. SCHILDER, Vloeddijk 101, Kampen.

Drukkers-Uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE N.V., Goes.
Telefoon No. 2424 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f 2.50 per halfjaar bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f 7.50 en voor Ned.-Indië f 6.— per jaar.
Advertentie: 25 ct. per regel. — Losse nummers f 0.15.

INHOUD: Aan onze lezers. — Hoofdartikel: Geneeskunde en Magie, V. — Uit de Schrift: Volksgunst... ijdelheid, Pred. 4:14-16. — Gedicht. — Kerkelijk leven: De smarten van een gereformeerd predikant, Marcus Aurelius als Christen-ervolger. — Even parkeren: Geloofsmoed. — Aan een jongeren tijdgenoot, No. 6. — Van het heerlijk ambt: Hoe maak ik m'n preek? VI. — Perschoonw. — Kerknieuws. — Bijlage: Heidelb. Catechismus II, blz. 201-208.

Aan onze Lezers.

In enkele dagbladen is een bericht verschenen (volgens het „Handelsblad“, ontleend aan „De Rotterdammer“), volgens hetwelk de verschijning van ons blad zou zijn verboden door de Deutsche autoriteiten. Bij informatie ter bevestiging plaatse is ons heden gebleken, dat „noch officieel noch officieus“ daarvan iets bekend was; noch de uitgever noch de redactie heeft trouwens eenige aanschrijving ontvangen. Waarschijnlijk is dit valsche bericht ontleend aan een „vertrouwelijke mededeeling“, waarvan de „publicatie“ „verboden“ was, en uitgegaan als „Mededeeling no. 21“, onder dagteekening van 5 Juli 1940, vanwege den z.g. „Raad van Voorlichting der Nederlandsche Pers“, secretariaat Scheveningsche Laan 111, Kijkduin (Post Loosduinen), welk instituut (onlangs in ons blad besproken), zich door deze valsche berichtgeving aangaande „de Deutsche autoriteiten“ ook tegenover deze ernstig vergrepen heeft.

K. SCHILDER (Redacteur).
OOSTERBAAN & LE COINTRE N.V.
(L. SMIT, Directeur).

Goes, 10 Juli 1940.

HOOFDARTIKEL

Geneeskunde en Magie.

V.

Naast de Christian Science wil ik de Anthroposophie noemen als voorbeeld van het feit, dat ook thans de „magische geneeskunde“ nog niet dood is, maar zich met nieuwe kracht ontwikkelt uit het herlevend pantheïsme, dat in meer dan één vorm een nieuwe „religieuze“ instelling brengt, waarin het priester- of het zienschapschap onder meer ook het geneeskundig handelen beheerscht.

Nu zou het een groote dwaasheid zijn te trachten hier een korte uiteenzetting te geven van deze wereldbeschouwing. Zij is zulk een wonderlijk amalgaam van heidensehe voorstellingen, van animisme en spiritisme, van Griekse mysteriën en Indische wijsheid, dat de uiterste inspanning van ons denk- en voorstellingsvermogen gevraagd wordt om haar in haar fantastische redeneeringen te kunnen volgen.¹⁾ Daarom is zij niet in enkele zinnen te kenschetsen. Slechts een paar kenmerkende trekken in verband met mijn onderwerp wil ik noemen.

In de eerste plaats wil ik wijzen op haar pantheïstisch karakter. Dit valt niet te verwonderen, daar zij als een zijtak van de theosophie beschouwd moet worden.

In de tweede plaats is het van belang voor ons te weten, dat volgens de Anthroposophie de menselijke kennis niet beperkt is tot de zintuiglijk waarneembare wereld, maar dat wij ook de bovenzinnelijke kunnen waarnemen, wanneer onze or-

ganen maar voldoende zijn gescherpt. Dit laatste wordt ons geleerd door een geheime wetenschap, die ons het bovenzinnelijke doet kennen door ontwikkeling van geschiktheden, die in den mensch aanwezig zijn.²⁾ Het denken moet organisch verder ontwikkeld worden tot het „schouwen“, tot de drie trappen van de imaginatie, de inspiratie en de intuïtie. Slechts door allerlei z.g. denk-oefeningen kan de discipel tot deze hoogte komen. Maar dan komt ook het gehele heelal in al zijn verbanden en betrekkingen voor hem bloot te liggen.

Steiner, de stichter van deze beweging, beweert deze hoogte bereikt te hebben. Zijn tot het uiterste ontwikkeld geestesorgaan onderscheidde het wezen van den mensch, zijn verleden en zijn toekomst. Hij zag de wetten, die zijn leven bepaalden. Hij leerde niet slechts de ontwikkelingsgeschiedenis van onze planeet kennen, maar ook de verbanden, die er tusschen de sterren en het leven op deze aarde bestaan. De meest wonderbaarlijke overeenkomsten tusschen mensch, plant en dier werden door hem ontdekt.

Geen wonder, dat Steiner dank zij zulk een uitgebreide kennis tot een eigen therapie gekomen is. Zoo ziet hij uit geneeskundig oogpunt een nauwen samenhang tusschen mensch en plantenwereld. Beide laten zich naar zijn inzicht in drie-erlei opzicht onderverdeelen. Het eene gedeelte van den mensch is voornamelijk gelocaliseerd in zijn hoofd en daarop werkt speciaal de wortel van de plant. Het andere gedeelte is gekenmerkt door ademhaling en bloedsomloop en wordt hoofdzakelijk gevonden in de organen van de borstholte: hiermee correspondeert het blad van de plant. Het derde deel is te zoeken in de stofwisseling en in de ledematen en deze worden beïnvloed door haar bloesems.

Ook zag Steiner voor zijn geestesorgaan allerlei betrekkingen bevestigd, waarvan in de oude boeken over de geneeskunde, zoals in die van Paracelsus, sprake is. Ook hij geloofde in een kosmologischen samenhang der menselijke organen met bepaalde sterren en metalen. Zoo zouden de milt, de planeet Saturnus en het metaal-lood in een onlosmakelijk verband met elkaar staan. En op deze wijze komt Steiner dan tot een groot aantal minerale, plantaardige en ook dierlijke geneesmiddelen. Elk daarvan zou een eigen nauwkeurig aangegeven terrein van werkzaamheid hebben in verband met zijn kosmische beteekenis.

Ook in het vraagstuk der doseering van de artsenijen neemt Steiner een merkwaardig standpunt in. Sterk geconcentreerde geneesmiddelen zouden meer op dat deel van den mensch werken, dat betrekking heeft op zijn stofwisseling en zijn ledematen, den z.g. beneden-mensch, terwijl de z.g. boven-mensch, die in het hoofd zijn concentratiepunt vindt, voornamelijk door sterk verdunde geneesmiddelen, in den trant der homoeopathie, behandeld dient te worden.³⁾

Met deze grepen uit de geneeskunde der Anthroposophie wil ik volstaan. Ze wijzen er voldoende op, hoever we hier van de natuurwetenschappelijke instelling der moderne geneeskunde verwijderd zijn. Een geneeswijze wordt hier gepropageerd, die ons deel geworden is uit een bovenzinnelijke wereld door middel van menschen, die boven de zintuiglijke waarneming zouden uitgekomen zijn. De magiër is weer aanwezig en de geneeskunde wordt weer losgemaakt van haar natuurwetenschappelijke basis en overgegeven aan allerlei speculaties, die zij in dienstknechtschap te volgen heeft.

Nu zijn de Christian Science en de Anthroposophie waarlijk niet de eenige uitingen van het

¹⁾ Dr. Norbert Glas in: „Die Krise der Medizin“ door Bernhard Aschmann, 1928.

²⁾ Christelijke Encyclopaedie, Deel V, pag. 284.

streven om bij de genezing van zieken macht te krijgen over de wereld der „onzienlijke dingen“.

Ik zou in dit verband nog kunnen wijzen op de Mazdaznanbeweging, op de Rozenkruisers, op de Raya Yoga als richtingen, die zich tegenover de Westersche geneeskunde plaatsen en den nadruk leggen op de kennis en de ontwikkeling van occulte krachten.

Maar mijn artikelenreeks zou te lang worden, wanneer ik ook aan deze bewegingen nog een afzonderlijke beschouwing wilde wijden.

Want we zullen ook nog hebben na te gaan, welke positie het Christelijk geloof in dezen strijd der geesten heeft in te nemen.

Maar het lijkt mij dienstig om voordat we dit doen eerst nog een korte samenvatting te geven van wat ons de historie over de verhouding tusschen de tot zelfstandigheid gekomen geneeskunde enerzijds en de wereld der magie anderzijds heeft geleerd.

Het bleek ons dan in de eerste plaats, dat in de eeuwen vóór Christus de geneeskunde hoofdzakelijk opging in de religie en daarvan praktisch een onderdeel vormde. Deze religie bepaalde daarom haar structuur en, waar deze heidensch was, speelde de magie daarin een hoofdrol als een poging om het goddelijke binnen de sfeer van het menselijke te betrekken.

In de tweede plaats zagen we, hoe ten tijde van Hippocrates de geneeskunde aanvankelijk zich los te maken van haar heidensch-religieuze basis en er naar streeft zelfstandig te worden. Bewust zoekt zij thans haar grondslag in de ervaring, in de empirie, en tracht zij langs natuurlijke wegen het ziekteproces te beïnvloeden.

In de derde plaats zagen we er op, dat het er in de daarop volgende eeuwen nog ver vandaan was, dat dit pogen algemeene ingang en erkenning vond. Ook het Christendom slaagde er niet in het probleem van de verhouding van de geneeskunde tot de religie op te lossen in overeenstemming met zijn diepste beginselen. Het erkende wel het noodzakelijk verband tusschen deze beide, maar het volgde daarbij, vooral in de eeuwen vóór de Reformatie, steeds meer het spoor der oude heidensehe overleveringen. In plaats van aan de geneeskunde een eigen taak toe te kennen, bestaande in het opsporen van de wetten der natuur in het genezingsproces, en haar daarbij te binden aan Gods Openbaring, streefde het er juist naar haar ondergeschikt te maken aan allerlei kerkelijke tradities, die de magie in stand hielden, zij het dan ook eenigszins aangepast aan zijn belijdenis omtrent God en de wereld.

En daarom vindt de lijn, die bij Hippocrates aanvangt, zeker gedurende de Middeleeuwen niet de minste echt-religieuze verdieping. De ontwikkeling der geneeskunde tot een zelfstandige grootheid gaat langs het Christendom heen.

En wanneer straks in den Nieuwen Tijd de natuurwetenschappen tot heerschappij komen en de geneeskunde daarin haar wetenschappelijke fundeering zoekt, gaan de wegen steeds verder uit elkaar. De medische wereld wordt steeds meer overtuigd van de algenoegzaamheid van haar natuurwetenschappelijke basis en gaat tenslotte op in de ontleding van stoffelijke processen. Zij is thans tot zelfstandigheid gekomen, maar tegelijk daarmee geeft zij iedere poging op om bij het licht der Goddelijke Openbaring tot de diepere oorzaken en den zin van het lichamenlijk lijden door te dringen.

In de vierde plaats leerde ons de historie, dat de geneeskunde in haar nieuwe oriëntering gedurende de zeventiende en achttiende eeuw allernuist algemeene erkenning vond.

Eenerzijds bleef zich de oude traditionele ge-

idem Schoonhoven
Brielle f 70; Gere-
lem Honselersdijk
idem Schoonrewoerd
Noordwijk Binnen
5; idem Zevenho-
em Noordwijk Z.
enhoorn f 50; idem
em Recuwl f 15;
rook-Hillegersberg
Zuidland f 249.12;
Ooltgensplaat f 74;
74; idem Leldec-
assenheim f 307.68;
koop f 19 (nag-
ni 1940 f 20924.18.

130, 's-Gravenhage.
van Bijstand voor
smeerde Kerken.
388500.

mt!

Volksleven zal
oofit gaan con-
an ons gezins-
n geest des tijds

gratis!

de lectuur
prijs, slagen,
ijn van al onze
ij rekenen dan

's aan het werk
en aleeer zij zich-
aar ook enkele
gebracht.

prijs voor dezen
oor geven willen,
op deze Serie te

-Boeken-Serie is
gezinsleven. Wij
erken van onze
ven boeken over
ociaal- en Maat-
schrijvingen van
dsche- en Kerk-
elen keer, wan-
roman bemach-
te nemen.

i loop der jaren
het gezinsleven
rijken schat aan
tele spaarcenten

de uitvoering en
elke boekenkast
kken zullen.

t u dat wij voor-
gedacht hebben.
n goede lectuur
R-B-Serie ook
ugdorganisaties,
i wij rekenen er
abonnement op

het werk en dat
aklijke wijze be-

ueces dat wij in
et ons „KERST-
de geheele pers-
ering beide. Het
de eerste oplage
heel uitverkocht.
opleggen en wij
oplaren beschik-
geworden op de
é's aanbrenge-
ten band gebou-
maar wij moeten
inum van VIJF
ten vroeg begint
en ons ook zoo

veel succes!

ngt.

701

rk!

GOES